

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "O." w P.

przeciwko K. P.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 3 marca 2021 r.

wniosku pozwanej o wyłączenie sędziów M. R., J. G. oraz A. L. od rozpoznania sprawy XV Ca (...)

**stwierdza swoją niewłaściwość i wniosek zgodnie z właściwością
przekazuje do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P..**

UZASADNIENIE

K. P. na rozprawie apelacyjnej w dniu 28 maja 2020 r. złożyła wniosek o wyłączenie sędziów orzekających w sprawie XV Ca (...) tj. M. R., J. G. i A. L.

W ustnych motywach wskazała za orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, że dopuszczalne jest badanie w każdej sprawie, czy sąd orzekający spełnia gwarancje niezawisłości, bezstronności i rzetelnego procesu. Pozwana podniosła, że sędzia M. R. powołany został na stanowisko sędziego sądu rejonowego przez Prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego, wybranego przez Zgromadzenie Narodowe, a nie Naród, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa złożonej z sędziów przynależnych do PZPR, wybranych przez Radę Państwa. W ocenie pozwanej sędzia M. R. nie spełnił zatem warunków do powołania go ani na to stanowisko, ani na stanowisko sędziego sądu okręgowego, w braku spełnienia ustawowych przesłanek. Dalej pozwana wskazała, że w

tożsamy okolicznościach na stanowisko sędziowskie powołany został sędzia J. G. Zdaniem pozwanej, z opisanych przyczyn wszystkie czynności dokonane przez sędziów są nieważne. Pozwana wskazała, że spółdzielnie mieszkaniowe ukształtowane zostały przez reżim PRL, zaś mieszkania przez nie rozdzielane, wzniesione za pieniądze oszukanych spółdzielców, z pominięciem kolejności, z bezpodstawnym zwiększeniem metraży przydzielane były urzędnikom państwowym, w tym sędziom, ich przyjaciółom, rodzinom, znajomym. W ocenie pozwanej, z wyżej opisanych przyczyn sędziowie orzekający w sprawie mają coś do ukrycia. Przyczyną do wyłączenia sędziego A. L. jest w ocenie pozwanej członkostwo w (...) Związku Spółdzielni Mieszkaniowych, zrzeszającym spółdzielnie z województwa (...), w tym powodową spółdzielnię. Pozwana wskazała, że opisana sytuacja będzie wyłączała możliwość uznania sędziego za niezależnego i niezawisłego. Sędziowie w ocenie pozwanej w sprawie będą dbać o własne interesy.

Sędzia J.G. w dniu 3 czerwca 2020 r. pisemnie oświadczył, iż nie zachodzą żadne okoliczności, które mogłyby wywołać wątpliwości co do jego bezstronności. W szczególności nie ma i nigdy nie miał żadnych związków ze Spółdzielnią Mieszkaniową O. w P. Ponadto nigdy nie posiadał i nie posiada mieszkania ani żadnego obiektu z jej zasobów. Mieszkania takiego nie posiada też żadna z osób bliskich sędziego. Nie istnieją również wątpliwości, co do prawidłowości powołania go na stanowisko sędziowskie.

Sędzia M. R. w dniu 16 czerwca 2020 r. pisemnie oświadczył, że w sprawie nie zachodzą żadne okoliczności mogące wywołać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności, wynikające z dyspozycji art. 49 k.p.c., a które mogłyby stanowić podstawę do wyłączenia go od rozpoznania sprawy. Sędzia wskazał, że w latach 1984-2006 zamieszkiwał w mieszkaniach spółdzielczych znajdujących się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej O. w P.

Sędzia A. L. w dniu 16 czerwca 2020 r. pisemnie oświadczyła, że w sprawie nie zachodzą żadne okoliczności mogące wywołać uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności, wynikające z art. 49 k.p.c. Ponadto sędzia nie posiada i nie posiadała lokalu mieszkalnego znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej O. w P. Jest właścicielką własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego znajdującego się w zasobach (...) Spółdzielni Mieszkaniowej

Lokatorsko – Własnościowej „R.” w P. Sędzia wskazała również, że nie istnieją żadne wątpliwości co do prawidłowości powołania jej na stanowisko sędziowskie w Sądzie Rejonowym w P. i Sądzie Okręgowym w P.

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w P. rozpoznając zażalenie poziome na postanowienie tegoż Sądu z dnia 26 czerwca 2020 r. wniosek K. P. złożony na rozprawie w dniu 28 maja 2020 r. o wyłączenie sędziów M. R., J. G. i A. L. przekazał do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek zgodnie z właściwością należało przekazać do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.

Zgodnie z art. 26 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. 2021, poz. 154; dalej: u.s.n.) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie wniosków lub oświadczeń dotyczących wyłączenia sędziego albo o oznaczenie sądu, przed którym ma się toczyć postępowanie, obejmujących zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Sąd rozpoznający sprawę przekazuje niezwłocznie wniosek Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych celem nadania mu dalszego biegu na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Przekazanie wniosku Prezesowi Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania.

Stosownie do art. 26 § 3 u.s.n. wniosek, o którym mowa w § 2, pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli obejmuje ustalenie oraz ocenę zgodności z prawem powołania sędziego lub jego umocowania do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy stwierdza, że wykładni art. 26 § 2 i 3 u.s.n. należy dokonywać w zgodności z Konstytucją RP oraz prawem Unii Europejskiej. Normy wyższego rzędu wymagają bowiem zapewnienia, że niezależny i niezawisły sąd rozpozna każdą sprawę rzetelnie, bezstronnie i w rozsądnym czasie. Zarówno art. 47 Karty Praw Podstawowych UE, jak i art. 45 Konstytucji RP gwarantują

bowiem każdemu prawo podmiotowe do rzetelnego i bezstronnego rozpoznania sprawy przez niezależny sąd. Każdy sąd Rzeczypospolitej Polskiej obowiązany jest zatem do samodzielnego badania tych kryteriów w realiach konkretnych spraw, a jeżeli poweźmie wątpliwości co do ich interpretacji, także do występowania ze stosownymi pytaniami prawnymi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Sądu Najwyższego. Każdy sąd ma również obowiązek respektować inne przepisy Konstytucji RP, w szczególności te zawarte w jej rozdziale VIII, co w rezultacie prowadzi do wniosku, że przepisy art. 26 ust. 2 i ust. 3 u.s.n. powinny być wykładane w duchu ich gwarancyjnego charakteru, ściśle i w sposób wolny od jakichkolwiek uproszczeń (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 2 września 2017 r., II CO 112/17; 21 kwietnia 2004 r., III CO 2/04; z 17 czerwca 2020 r., I NWW 20/20; z dnia 30 września 2020 r., I NWW 66/20).

Celem wnikliwego rozpoznania sprawy konieczne jest wprowadzenie znaczącego rozróżnienia, nakreślonego trafnie przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 1 września 2020 r., I NWW 69/20, gdzie wskazano, że w świetle orzecznictwa TSUE pojęcie „niezawisłości” obejmuje dwa aspekty. Pierwszy aspekt, o charakterze zewnętrznym, wymaga, aby dany organ wypełniał swe zadania w pełni autonomicznie, nie podlegając żadnej hierarchii służbowej, ani nie będąc podporządkowanym komukolwiek i nie otrzymując nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, a tym samym będąc chronionym przed ingerencją i naciskami zewnętrznymi mogącymi zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia (wyrok z 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo). Niezawisłość wymaga również, by sędziowie byli nieusuwalni (wyrok TSUE z 24 czerwca 2019 r., Komisja/Polska, C-619/18, pkt 76).

Drugi aspekt pojęcia „niezawisłości”, o charakterze wewnętrznym, łączy się z pojęciem „bezstronności” i dotyczy jednakowego dystansu do stron sporu i właściwych im interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga poszanowania obiektywizmu i braku wszelkiego interesu w rozstrzygnięciu sporu poza ścisłym stosowaniem przepisu prawa (wyrok TSUE z 16 lutego 2017 r., Margarit Panicello, C-503/15, i przytoczone tam orzecznictwo). Pojęcie „niezawisłości”, które stanowi integralny element sądenia, wymaga przede

wszystkim, by organ orzekający był podmiotem trzecim w stosunku do organu, który wydał zaskarżoną decyzję (wyroki TSUE: z 30 marca 1993 r., Corbiau, C-24/92, pkt 15; z 9 października 2014 r., C-222/13, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

Ustawodawca przekazał do właściwości Sądu Najwyższego jedynie takie wnioski o wyłączenie sędziego (art. 48-53 k.p.c.) albo o oznaczenie sądu (art. 44, 45 k.p.c.), wniesione w sprawach cywilnych, których podstawą są zarzuty dotyczące braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego. Pozostałe wnioski o wyłączenie sędziego albo oznaczenie sądu, oparte na innych podstawach, podlegają rozpoznaniu przez sąd powszechny lub Sąd Najwyższy, którego właściwość jest ustalana na podstawie odpowiednich przepisów k.p.c. (art. 44 § 1, 45 § 1, 52 § 1 k.p.c.). Samo użycie przez wnioskodawcę w treści wniosku słów „niezależność” czy „niezawisłość”, odnoszących się do sądu lub konkretnego sędziego, nie może jednak stanowić podstawy do przekazania takiego wniosku do rozpoznania Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 26 § 2 u.s.n. Istotne jest bowiem to, jakie zarzuty są podnoszone wobec sędziego lub sądu, a nie to, jaką postać językową nadał im wnioskodawca. W konsekwencji o tym, czy wniosek podlega rozpoznawaniu przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 26 § 2 u.s.n. decyduje treść wniosku, w tym w szczególności jego uzasadnienie. Zarzut braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego musi mieć wobec tego uzasadnienie w treści wniosku, przy czym nie należy mylić go z zarzutem bezstronności sędziego z art. 49 § 1 k.p.c. Zatem decyzja o przekazaniu wniosku do rozpoznania Sądowi Najwyższemu powinna być poprzedzona analizą całej jego treści, nie zaś tylko wybranego fragmentu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 maja 2020 r., I NWW 17/20).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że z uzasadnienia wniosku wynika, iż strona pozwana zarzuca poszczególnym sędziom ze składu Sądu Okręgowego w P. rozpoznającego jej sprawę, o których wyłączenie wnosi, brak bezstronności w sprawie, stwarzając jedynie iluzorycznie wrażenie, iż jej wniosek dotyczy braku niezależności, czy też niezawisłości sędziów. Choć pozwana w uzasadnieniu swoich wniosków posługuje się pojęciami braku niezależności i niezawisłości, to

jednak w efekcie wiąże sędziów i ich interesy z interesem procesowym strony powodowej, konstatując, że skład orzekający ma coś do ukrycia, sędziowie mogą mieć własny interes w rozstrzygnięciu sprawy, czy też interes w tym, by rozstrzygnięcie korzystne było dla strony przeciwnej. W ocenie Sądu Najwyższego argumentacja strony pozwanej i jej intencja skupiają się w zasadzie na wykazaniu, że sędziowie mogą podjąć decyzje procesowe dla niej niekorzystne, z uwagi na ich powiązania ze spółdzielnią mieszkaniową. Zauważyć przy tym należy, że pozwana nie wskazuje i nie uprawdopodobnia, co niezbędne jest dla uwzględnienia wniosku o wyłączenie sędziego, jakichkolwiek okoliczności o braku autonomiczności członków składu orzekającego, podległości służbowej, podporządkowania, otrzymywania instrukcji dotyczących prowadzenia procesu, mających wpływać na rozstrzygnięcie sprawy.

Uważna analiza wniosku i akt sprawy prowadzi Sąd Najwyższy do przekonania, że wbrew mylnemu wrażeniu stwarzanemu przez pozwaną, jej celem jest w zasadzie ustalenie, czy sędziowie rozstrzygający sprawę są bezstronni. W ocenie Sądu Najwyższego podawane przez stronę pozwaną we wniosku okoliczności odnoszące się do braku niezawisłości sędziego, nie są okolicznościami odnoszącymi się do braku niezawisłości *sensu stricto*.

W powyższych okolicznościach i w braku zarzutu zależności sądu lub braku niezawisłości sędziów, właściwym do rozpoznania wniosku jest zgodnie z art. 52 § 1 k.p.c. sąd, w którym sprawa się toczy.

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę Sąd Najwyższy, uznając się za niewłaściwy do rozpoznania wniosku, przekazał go na podstawie art. 200 § 2 k.p.c. w zw. z art. 26 § 2 u.s.n. i art. 52 § 1 k.p.c. do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.